

Любов МИРОШНИЧЕНКО,

orcid.org/0000-0002-1959-5564

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

(Дніпро, Україна) *m0939127700@gmail.com*

СВОЄРІДНІСТЬ ЖІНОЧИХ ОБРАЗІВ У ЗБІРЦІ «РУКИ І ДУША» МИРОСЛАВА ДОЧИНЦЯ

У статті досліджено своєрідність розкриття образу жінки в збірці «Руки і душа та інші невігдані жіночі історії» сучасного українського письменника Мирослава Дочинця, розглянуто дискурс образу жінки в українській літературно-критичній думці. З'ясовано специфіку творення жіночого характеру в аналізованій збірці, розкрито типологію жіночих образів, охарактеризовано їх своєрідність авторської інтерпретації.

Творчість М. Дочинця – яскрава сторінка історії сучасної української літератури, яка заслуговує детального аналізу й вивчення, адже несе в собі заряд людської мудрості й морально-етичних істин, осмислених митцем. У збірці «Руки і душа та інші невігдані жіночі історії» центральним образом усіх творів є жінка. Книгу складають дев'ятнадцять оповідань із промовистими назвами, які є наскрізним стрижнем ідейно-тематичної, проблемної площини творів, деякі з них виносять на перший план образи головних героїнь. Це своєрідна авторська енциклопедія жіночих долі і характерів, також глибоко особистий зріз людської душі.

Сучасне літературознавство потребує наукових розвідок, у яких творчий доробок цього письменника був би оцінений на фаховому рівні, адже Мирослав Іванович Дочинець належить до митців, творчість яких збагачує і формує художньо-естетичні засади сучасної української літератури. Прозаїк, філософ, публіцист, член Національної спілки письменників України та Асоціації українських письменників, автор близько двадцяти книг, із них «Многі літа. Благі літа» увійшла до шістки найпопулярніших видань за рейтингом «Книжка року-2010», а також «Вічник. Сповідь на перевалі духу» (2012), висунута Національною спілкою письменників України на здобуття премії Т. Г. Шевченка. Його проза перекладена російською, угорською, словацькою, румунською, польською, французькою, італійською, англійською, японською мовами. За плідну й самобутню творчу діяльність Мирослав Іванович відзначений низкою літературних премій, удостоєний найвищою державною нагородою в Україні за вагомий внесок у розвиток культури та мистецтва – Національної премії імені Т. Г. Шевченка. Книги М. Дочинця викликають усе більший читацький інтерес.

Ключові слова: образ жінки, характер героїнь, авторська інтерпретація.

Lyubov MIROSHNICHENKO,

orcid.org/0000-0002-1959-5564

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department of Social Sciences and Humanities

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs

(Dnipro, Ukraine) *m0939127700@gmail.com*

PECULIARITY OF FEMALE IMAGES IN THE COLLECTION “HANDS AND SOUL” BY MYROSLAV DOCHYNETS

The article examines the originality of the disclosure of the image of women in the collection "Hands and Soul and other unimagined women's stories" by contemporary Ukrainian writer Myroslav Dochynets, discusses the discourse of the image of women in Ukrainian literary criticism. The specifics of the creation of female character in the analyzed collection are clarified, the typology of female images is revealed, their originality of the author's interpretation is characterized.

The work of M. Dochynets is a bright page in the history of modern Ukrainian literature, which deserves detailed analysis and study, because it carries a charge of human wisdom and moral and ethical truths, conceived by the artist. In the collection "Hands and Soul and Other Unimagined Women's Stories" the central image of all works is a woman. The book consists of nineteen stories with eloquent titles, which are the central core of the ideological and thematic, problematic plane of the works, some of which bring to the fore the images of the main characters. This is a kind of author's encyclopedia of women's destinies and characters, as well as a deeply personal slice of the human soul.

Modern literary studies requires scientific research, in which the creative work of this writer would be evaluated at the professional level, because Myroslav Ivanovych Dochynets is one of the artists whose work enriches and forms the artistic and aesthetic foundations of modern Ukrainian literature. Prose writer, philosopher, publicist, member of the National

Union of Writers of Ukraine and the Association of Ukrainian Writers, author of about twenty books, including "Many summers. "Good Summer" was included in the six most popular publications in the rating "Book of the Year 2010", as well as "Eternal". Confession on the Pass of the Spirit" (2012), nominated by the National Union of Writers of Ukraine for the Taras Shevchenko Prize. His prose has been translated into Russian, Hungarian, Slovak, Romanian, Polish, French, Italian, English and Japanese. For fruitful and original creative activity Myroslav Ivanovych was awarded a number of literary prizes, awarded the highest state award in Ukraine for significant contribution to the development of culture and art - the Taras Shevchenko National Prize. M. Dochynets' books are of growing interest to readers.

Key words: image of a woman, character of heroines, author's interpretation.

Постановка проблеми. Зацікавлення літературно-мистецьким доробком письменника активізує осмислення основних аспектів його творчості. Однак на сьогодні критичні зауваги обмежуються схвальними відгуками й рецензіями. Усі вони зібрані до купи на офіційній сторінці митця. У статті зроблено аналіз збірки оповідань Мирослава Дочинця «Руки і душа та інші невігадані жіночі історії», видана у 2011 році. На звороті книги автор зазначає, що це «невігадані історії про жінок духовного пошуку, складних і цікавих доль, які змогли піднятися над лиховісними обставинами свого життя та історії. Кожна з цих оповідей захоплююча і повчальна. Колись ці героїні самі гралися в ляльки. А потім життя жорстоко почало гратися з ними. І вони прийняли цю гру. І перемогли» (Дочинець, 2012: 5). Відтак центральним образом усіх творів збірки є жінка.

Аналіз досліджень. Вивченню образу жінки в літературі присвячено чимало критичних праць. В українському літературознавстві ця проблема представлена в дослідженнях таких науковців, як О. Бажан, Т. Бикова, Н. Білоус, М. Демедюк, Л. Демська-Будзуляк, Н. Зборовська, Г. Кошарська, О. Кривоший, Н. Ляшов, О. Міщенко, С. Олійник, С. Павличко, О. Пастушенко, Я. Поліщук, К. Савич, Г. Сокол, Х. Стельмах, О. Теліга, С. Філоненко, Н. Хмельюк, Т. Шарова, О. Яблонська та інших, що свідчить про особливу актуальність цієї проблеми, але широкого аналізу образу головних героїнь збірки «Руки і душа» М. Дочинця наразі немає.

Мета статті – розглянути ключовий образ жінки у збірці «Руки і душа», дослідити художню парадигму жіночих характерів, специфіку авторської інтерпретації образу жінки.

Виклад основного матеріалу. Образи-персонажі дуже часто мають прототипів, однак, щоб реальну людину перетворити на художній образ, треба узагальнити, осягти, що саме об'єднує її з іншими людьми, а що робить неповторною. Якщо говорити про типологію жіночих характерів у збірці М. Дочинця «Руки і душа», то сам автор підказує читачеві шляхи їх потрактування: «Це реальні історії про реальних жінок. Історії духовного пошуку, а нерідко й духовного подвигу.

Немає загадки долі. Немає загадки таланту і щастя. Є загадка любові. І ці жінки все життя розгадували її. Цілителька, масажистка, остання аристократка, арештантка, художниця, золотошубка, виноградарка, бізнес-вумен мимоволі, черниця, атеїстка, жінка, що споряджає в останню дорогу небіжчиків...» (Дочинець, 2012: 15). Відтворюючи життєву долю своїх персонажів, митець показує, з одного боку, типове, зумовлене конкретними обставинами, а з іншого – кожна розповідь особлива, усі зображені жінки виразно індивідуалізовані. Вони яскраві й непересічні особистості, їхнє життя – це фізична чи духовна боротьба із невіддільними людині силами, часто непомітний для оточуючих, але величний подвиг над собою.

У збірці М. Дочинця «Руки і душа» помітно, що письменник долю кожної з героїнь пропускає через власну душу, захоплюється їхніми вчинками, внутрішньою силою, витримкою. Автор розповідає про жінок із великої літери, вони мають свої таємниці, нерідко – життєві драми, про це зокрема сказано в одному з оповідань так: «Мабуть, справді Бог випробовує найдостойніших» (Дочинець, 2012: 30). Невеликий обсяг творів змушує загострити увагу на найважливішому, найприкметнішому в розповіді про людину. Особливу роль у характеристиці образів героїнь відведено наратору – літературному суб'єкту, від імені якого автор оповідає про події та людей. Його враження й оцінки насичені мовною експресією, визначають пафос, певну концепцію й погляд на дійсність.

У збірці М. Дочинця «Руки і душа» оповідь ведеться від першої особи, тип наратора – персональний: «Наратор використовує ролі кореспондента, спостерігача, свідка» (Коваленко, 2012: 48). Він задає емоційну тональність оповіді від початку до кінця, його насичені глибокою чуттєвістю й образністю вислови часто є своєрідним обрамленням історії життя персонажів. Наприклад, в оповіданні «Руки і душа» вступ і завершення оповіді пронизані лейтмотивними образами: «...Ніколи не забуду того передвеликоднього дня. Зненацька налетіла гроза, жбурнувши в шибку жмень крупного, як горох, граду. Затріщала по дахах.

Гриміло і блискало, на тлі фіранки стояла жінка з одухотворено-тривожним обличчям. Вона навіть не звернула уваги на моє привітання. Вона молилася (Дочинець, 2012: 26); «...Ніколи не забуду оту передвеликодню грозу і жінку, що самозречено молилася біля вікна. У лагідних очах поволі гасли блискавиці...» (Дочинець, 2012: 33).

При знайомстві з героїнею М. Дочинець обов'язково подає штрихи до її портрету як один із засобів характеротворення, типізації та індивідуалізації персонажа. Пильна увага до портрету героїні ґрунтується на загальній закономірності, згідно з якою внутрішні психічні стани людей відображаються в міміці, рухах усього тіла, динаміці мовлення, що допомагає глибше розуміти внутрішній світ. Портрети персонажів бувають докладними, розгорнутими або фрагментарними, неповними. В оповіданнях М. Дочинця це можуть бути документальні свідчення-спогади із вуст знайомих, як, наприклад, про Анну Михайлівну Римарук («Уроки її любові») згадує Володимир Пацюрко: «...була веселою, життєрадісною жінкою, гарно співала, бралася за будь-яку роботу, особливо значення надавала науково-духовній літературі. Усмішка, здається, ніколи не сходила з її лица. Не рекламувала свого хисту, хоч багато її зцілень дивовижні й неймовірні. Ба більше, вона рішуче відмежовувалася від екстрасенсів та магів, запевняла, що зцілити людину можна тільки через Бога. І шукати причину тієї чи іншої хвороби треба в душі людини, а не в її тілі» (Дочинець, 2012: 5). Анна Михайлівна лікує людей від хвороб специфічним, нетрадиційним способом: «Основний лікувальний засіб її практики – молитва» (Дочинець, 2012: 6). У своїх небесних покровителів, святих Йоанна Хрестителя та Павла, жінка вчиться праведному життю, самовдосконаленню. Невипадково обрана назва оповідання – «Уроки її любові» – адже текст твору укладений оповідачем саме як практичні поради, мудрі життєві настанови Анни Михайлівни, якими вона прагне поділитися з кожним:

- «1) припини дратуватися з будь-якого приводу;
- 2) не нарікати на життя, на інших людей;
- 3) радіти всьому тому, що довкола нас;
- 4) не відповідати злом на зло, навчитися пробачати ближньому (це дуже важливо);
- 5) бути простим (не гордим) у спілкуванні з іншими, вміти часто прикушувати язика...» (Дочинець, 2012: 11). та інші, а всього їх тринадцять.

Крім того, цілителька наводить власні роздуми про хвороби та їх причини: «Хвороба – це блокування неправильної поведінки й мислення. Людина може жити довше, якщо слідкуватиме

за своїми емоціями, словами, аналізуватиме свої вчинки. А не чинить так – значить, скорочує собі життя й іншим» (Дочинець, 2012: 16). Найважливіше в тексті письменник виділяє графічно – жирним шрифтом, ніби підкреслює вислови, насичені особливою афористичністю: «Нещасна та людина, яка не розуміє змісту життя на землі, навіщо вона тут живе, і такий дорогоцінний час витрачає на своє вічне падіння, а не вічне спасіння» (Дочинець, 2012: 13). Головна героїня глибоко переконана, що в основі всього має лежати любов, віра, добро, тоді людина і її оточення будуть по-справжньому здорові та щасливі.

М. Дочинець може подавати портрет персонажа, обмежений акцентом на чомусь конкретному, що робить власницю не такою, як усі, наділеною особливим даром. Такою портретною деталлю охарактеризовано Чайку Ілону Іванівну, героїню оповідання «Руки і душа». Жінка за фахом масажистка, але не звичайна. Вона глибоко переконана, що масаж – «справа тонка і складна. Якщо це справді масаж, а не курортні пощипування й рубання долонями по плечах. Масаж – це заклинання тіла, це поступове вигнання з організму зайвої, хворої речовини, це переливання енергії з однієї субстанції в іншу. Це контакт двох кресал, що викреслюють іскру життя. Це магія рук і душі» (Дочинець, 2012: 26). Письменник підкреслює в тексті руки жінки з рухливими пальцями, оповідає про них шанобливо, із сакраментальними інтонаціями, адже місця масажиста – «розчистити животворні канали, захарашені всяким мотлохом нашого існування, брудом довколишнього світу і брудом власних думок. Теплі пружкі пальці незбагненним чином проникають під шкіру і кістки, занурюються в суглоби, перебирають жмути м'язів, оксамитовим метеликом облітають чутливі хребці. Буває, вони спотикаються в дорозі на сольових заметах чи вузлах, такі місця обробляються з особливою ретельністю. Ці пальці зрячі. Більше – вони віщуни, бо знають, яка хвороблива біда може спіткати тебе в тому чи іншому місці через роки. Масаж – як вино. Спочатку збуджує, потім п'янить, затим розморює» (Дочинець, 2012: 28). Оповідач виразно персоніфікує руки головної героїні, наділяє їх душею, вони ніби живуть власним життям, при цьому невіддільні від своєї мудрої власниці. Ілона Іванівна переконана, що «ліки в цьому житті лише одні – робота, праведне життя і молитва. І, звичайно, масаж» (Дочинець, 2012: 29). Проводячи сеанс із черговим відвідувачем, із її тіла переливається в хвору плоть енергія, а з душі – молитва. Усе це мав змогу відчутти на собі сам оповідач. Під час відвідин він

дізнався драматичну історію життя жінки: вона віджила хворе тіло чоловіка, якому поставили смертельний діагноз – закупорення нервів. «Сина теж створила своїми руками і своєю душею» (Дочинець, 2012: 30), адже від народження мав бронхіальну астму. Такі обставини виявили в ній рідкісне обдарування, силу віри в Бога й молитву. Ілона Іванівна у свої сімдесят років також вразила оповідача розумом, ерудованістю, широким кругозором: «Година масажу – година змістовної розмови. Про що, здавалося б, можна говорити з літньою сестрою милосердя? Виявляється, багато про що. Про національні та релігійні особливості людей. Про політику і політиканство, про головування і галасування. Про кухні різних народів. Навіть про історію Риму» (Дочинець, 2012: 33). Враження й оцінки наратора, безперечно, виявляють не тільки професійний інтерес, а й особисте захоплення непересічною особистістю.

В оповіданні «Остання аристократка» портрету героїні надана особлива композиційно-сміслова роль. Твір починається описом фотографії, точніше зображеної на ній молодої дівчини: «Уявляю, як торжествувала душа професіонала, коли вона завмерла перед вічком камери... Цей шляхетний вигин голівки, цей сміливий кучерик, ця витонченість губ і променистість оксамитових очей» (Дочинець, 2012: 34). Тим більшим є контраст із теперішнім зовнішнім виглядом героїні – жінки поважного віку: «...стара дама за столом знічено потирає суглоби, на блідій шкірі благородного лица проступає дівочий рум'янець» (Дочинець, 2012: 34). Автор відтворює образ-тип жінки-аристократки, тому ретельно добирає необхідні слова й художні засоби, щоб наголосити на рисах аристократизму в портреті, проводить асоціативні паралелі із добою лицарів і шляхетних воїнів: «...Старий пергамент схожий на шкіру її рук, а темні лінії на ньому – на її вени. Тремкий палець повзе цими лініями все далі й далі – у сиву дрімучість історії, де брязкіт шабель, шерех атласних суконь по бруківці, скрип гусячого пера над віршами...» (Дочинець, 2012: 34).

Георгіна Іванівна по батьківській лінії належить до роду Духновичів, по материній – Сільваїв. Обидва мають представників, якими варто пишатися. М. Дочинець, на прикладі долі героїні, торкається розкриття проблеми нищення інтелектуального та інтелігентного квіту української нації радянською владою: приниження, цькування, репресії, заслання («...кровожерлива машина, клацаючи залізними щелепами, сунула далі» (Дочинець, 2012: 42)). Проте «...голуба, талановита кров, як її не переक्रивай, не спускай, не проціджуй, рано чи

пізно прорветься, очиститься і зашумує в жилах нових поколінь» (Дочинець, 2012: 40). Жінці довелося носити на собі клеймо ворога народу, що позбавляло її будь-яких засобів до існування. Зрештою сама вона отримала шість років таборів і три роки уявлення в правах за критику влади. Розповідь про перебування в табірній імперії на Вологодщині (22 зони пройшла) подана у вигляді щиро-особистого діалогу-інтерв'ю, в якому героїня зізнається, що врятували її в часи найбільшої скрути Бог, віра й молитва. Не дозволяють забути пережите кошмарні сни, постійний страх, що все ще може повернутися. За життя Георгіна Іванівна встигла видати книгу спогадів про свою «пекельну планіду» (Дочинець, 2012: 46), 8 жовтня 2002 року після гострого серцевого нападу її не стало. «Великі серця – не кам'яні серця» (Дочинець, 2012: 46), – підсумовує оповідач, завершуючи розповідь.

Портрет Анни Швалагин, головної героїні оповідання «Куполи любові», має в собі трагічну подробицю, яка вплинула на долю жінки: «... вона була вродлива, ясноока, туга коса, на серовську «незнайомку» схожа. І краса та затьмарювала вроджену ваду – скороченість ноги. Кривенька качечка. Точніше – лебідочка» (Дочинець, 2012: 68). В Анну був закоханий молодий музикант, навіть пісню для неї склав. Коли він удостоївся натішитися її красою, делікатно натякнув на потребу виправити ваду. Це поставило героїню перед вибором – жіночність чи материнство. Анна обрала останнє, і в той момент прийшло трагічне усвідомлення: «...в цьому житті завжди треба чимось жертвувати» (Дочинець, 2012: 68). Музикант покинув її, поспішно одружився на іншій, однак це був лише початок життєвих випробувань.

Нещастя в особистому житті переслідувало її: друге й третє кохання перервала смерть. «Тридцятка наближалася» (Дочинець, 2012: 70), а жінці хотілося одного – мати дитину, знайти щастя хоча б у материнстві. Автор влучною метафорою підкреслює трагічні обставини, які судилося стерпіти й пережити Анні: після одруження з нелюбом, вона «кинулася сторчма головою в ополонку долі» (Дочинець, 2012: 71). «Солом'яний жених» виявився п'яницею й гультьєм, однак подарував їй найбажаніше – сина Віталіка. Дитина вирізнялася спокійним норомом, серйозністю і незвичайною для свого віку побожністю. Від другого шлюбу з художником-любителем Анна народила ще одного синочка – Мішу. Коли відправила Віталіка на канікули в село, наснився лихий сон, материнське серце віщувало велику біду. Смерть улюбленого первістка передрікали містичні знамення: «Тоді в серванті несподівано чашка роз-

кололася навпід, наче бритвою її перетяли, і дерево в дворі впало від вітру... За чверть на п'яту зупинився годинник на стіні, над його ліжком дома. Тенькнув і зупинився. Чоловік взяв його в руки і годинник знову пішов. Мати кинулася до телефону, на тому кінці дроту сказали: «Ваш син тільки що...» (Дочинець, 2012: 74).

Характерно, що в оповіданні історію Анни читає сприймає крізь призму свідомості оповідача. Це підсилює напруження й трагізм зображеного, відчувається глибоке переживання за долю головної героїні. М. Дочинець активно використовує засоби психологізації образу жінки для відтворення внутрішнього світу: детального аналізу думок, емоцій і почуттів, переживань. Митець залучає психологічне авторське зображення, послуговується прийомом сну, марень. Після загибелі сина Анина віра в Бога похитнулася, в «розпалену розпукою голову» (Дочинець, 2012: 74) почали приходити дивні сни. У них Віталік заспокоював її, обіцяв, що скоро він сам повернеться до неї, в її життя все налагодиться, тато кине пиячити. Так і сталося: народився Сашко «точно в час і в день народження і смерті Віталіка» (Дочинець, 2012: 75). зовні справжнісінька його копія. Анна заприсяглася побудувати церкву на місці, де загинув її син, із сімома куполами, бо стільки йому тоді було років. Цей храм став символом її всеосяжної, незглибимої материнської любові, великої віри в Бога.

Зацікавлення викликає ще одне оповідання – «Історія Льолі». У портретній характеристиці жінки підкреслено дві домінанти: одяг як виразник зовнішнього вигляду й очі, які є дзеркалом внутрішнього світу людини. Наратор уперше знайомить читача з Льолею в незвичній обстановці: на весіллі в «розпал безалкогольного шабашу» (Дочинець, 2012: 77). Ця таємнича жінка, яка була відповідальна за проведення заходів у Будинку культури, порушила загальну понуру атмосферу: «...в сірому платті, геть бідньому й недоречному на такому торжестві. Вона сіла за рояль – і холодна зала з холодними сухими склянками ожила. Люди прокинулися, заблищали очима без вина. Потім читала вірші московських поетів, довго і лінкувато похитуючись у такт. І все обмерло довкола, жодна виделка не дзенькнула... А далі танцювала, вхопивши з-за столу першого вуйка, плавно і величаво, наче графиня. І це заворожило людей ще більше, підвело з місць і повело на танцмайданчик» (Дочинець, 2012: 78).

Зацікавлення викликає ще одне оповідання, де спостерігається відмінна похмура тональність оповіді у творі М. Дочинця «Чорний ангел». Він починається словами: «Будь-яка діяльність неvlo-

вимою тінню кладе на людину свій відбиток» (Дочинець, 2012: 90). Зовнішність баби Ержіки, головної героїні, є відображенням її специфічного ремесла, якому «і назви немає. Хоча воно таке ж древне, як і людство. Вона споряджає людей в останню путь» (Дочинець, 2012: 90). Чи ж не від того у неї «важкі, наче олов'яні, очі, випиті баченим за довге життя», обличчя «темне, нерухоме, відчужене. А руки – на них лячно дивитися: вузлувато сплетені на животі, з пергаментною цупкою шкірою, набряклою на долонях від частого стикання з водою» (Дочинець, 2012: 90). В аналізованій цитаті портрет є виразником внутрішнього стану людини, на чому акцентує автор: «І цей крижаний, лінивий спокій. Немає чуда, щоб потривожило його. Воно так, коли людина довго дивиться в безодню, безодня починає вдвлятися в неї» (Дочинець, 2012: 90).

Історія Ержіки якісно доповнює галерею образів незвичайних жінок у збірці «Руки і душа». З одного боку, вона нічим особливим не вирізнялася: «Шістдесят вісім років, самотня – чоловік загинув «по п'янці», діти розбрелися по світах і тюрмах. Усе життя санітарилла по лікарнях. Живе в старенькій хижці під замком» (Дочинець, 2012: 90). А з іншого – постійна візія смерті, звання до неї, як до явища цілком буденного, наклали свій відбиток на сприйняття й розуміння світу, істин людського буття.

Перше прозріння прийшло до жінки, коли споряджала в останню путь чоловіка. Душа померлого тривожила її своєю присутністю, доки Ержіка не пробачила йому всі провини за життя: «Впала чоловікові на груди і проплакала до ранку» (Дочинець, 2012: 93). Ці спостереження повторилися, коли споряджала другого небіжчика. Тоді вона порадила рідним помолитися і з полегшеним серцем попроситися з померлим, щоб його душа відійшла з миром.

Оповідач щиро захоплюється, як напівписьменна мукачівка на практиці дійшла до знань і розуміння того, чому, наприклад, київська вчена-геолог Зоя Митрофанівна Гречишнікова присвятила десятиліття досліджень і спостережень над біополем людини в момент смерті й після неї. Ержіка по-своєму пізнала велике таїнство смерті й дещо з цього відкрила наратору. Існує в народі повір'я, коли людина відійшла в інший світ з добром і легко, то ця полегкість передається близьким. Якщо ж навпаки, тоді й похорони гнітючі, складні, і рідним потім у домі не таланить. Головна героїня за сприянням мерців допомагала вдовицям і розлученим. На думку автора, є безліч повір'їв, пов'язаних із деталями похоронної цере-

монії: «Одним словом, смерть багатьом вигідна. І декому покращує життя» (Дочинець, 2012: 97). Це ціла, непізнана для непосвячених, культура взаємодії смерті й життя: «...де грань переходу одного в інше?!» (Дочинець, 2012: 94). За спостереженням Ержіки, похорони також пов'язані з різними дивацтвами: «Мертві однакові всі, зате які різні коло них живі» (Дочинець, 2012: 97). У «Чорному ангелі», як і в оповіданні «Руки і душа», М. Дочинець підкреслює образ-символ руки. Руки Ержіки «спочивають, сплетені на животі, вузлуваті, подагричні», вони «знайшли застосування в цьому строкатому світі» (Дочинець, 2012: 99). Образ-символ руки у збірці оповідань «Руки і душа» багатозначний, не випадково винесений у назву книги, щоб підкреслити своєрідний гармонійний тандем тіла й душі.

Висновки. Отже, художня цілісність задуму М. Дочинця – відтворити яскраві характери непе-

ресічних жінок і їхні життєві історії – немовби пронизана й всебічно висвітлена за допомогою портретів персонажів. Письменник через портретні деталі, їхню динаміку передає сутність людини, її внутрішній світ, а читач, сприймаючи їх, засвоює авторську візію людини, своєрідну концепцію особистості. У нашому дослідженні ми зробили тільки перші кроки до осмислення творчого доробку талановитого письменника М. Дочинця: проаналізували ключовий образ жінки у збірці «Руки і душа», дослідили художню парадигму жіночих характерів, специфіку авторської інтерпретації образу жінки. На сьогодні більш ґрунтовного аналізу потребує жанрова своєрідність оповідань, засоби психологізації образів головних героїнь, історичні реалії в художньому тексті тощо. Тож дослідження творчості М. Дочинця, зокрема збірки «Руки і душа», не втрачає своєї актуальності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дочинець М. Руки і душа та інші невигадані жіночі історії. Мукачево: Карпатська вежа, 2012. 171 с.
2. Коваленко К. Типи нараторів і види нарації у прозових творах А. П. Чехова («Моє життя», «Розповідь невідомої людини»). Філологічні науки. 2012. Вип. 10. С. 46 – 50.

REFERENCES

1. Dochynets M. Ruky i dusha ta inshi nevyhadani zhinochi istorii [Hands and Soul and other unimagined women's stories]. Mukachevo: Carpathian Tower, 2012. 171 p. [in Ukraine].
2. Kovalenko K. Typy naratoriv i vydy naratsii u prozovykh tvorakh A. P. Chekhova («Moie zhyttia», «Rozpovid nevidomoi liudynu») [Types of narrators and types of narration in the prose works of AP Chekhov ("My Life", "The Story of an Unknown Man")]. Philological sciences. 2012. Vip. 10. pp. 46 - 50 [in Ukraine].